

Ministerie van Economische Zaken
en Klimaat

Branchedocument – Vervolgvergunning Aardwarmte

Versie 1.0
Datum: 1 juli 2023

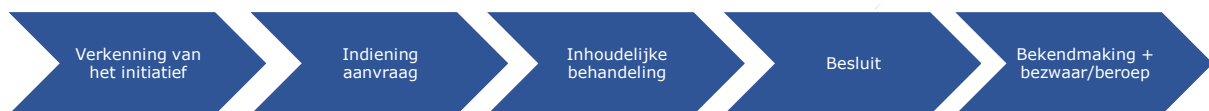
BRANCHEDOCUMENT VERVOLGVERGUNNING AARDWARMTE

1. INTRODUCTIE BIJ ALLE BRANCHEDOCUMENTEN

Het ministerie is het bevoegd gezag in het vergunningsverleningsproces. Om betrokkenen te informeren over hoe een procedure op basis van mijnbouwregelgeving in de praktijk werkt, heeft het ministerie branchedocumenten opgesteld. Met deze transparantie wordt beoogd om bij te dragen aan verbetering van de procedures in de praktijk en aan het voldoen aan de vereisten en de termijnen. Dit is voor alle betrokkenen en de aanvrager belangrijk.

Per vergunningprocedure is een branchedocument opgesteld. Elk branchedocument heeft een vaste opbouw. Per branchedocument worden, na deze algemene inleiding, in een specifieke inleiding de kenmerken en hoofdlijnen van de betreffende procedure geschetst. Vervolgens worden de verschillende stappen van de procedure toegelicht. Deze stappen zijn weergegeven in onderstaand schema.

De branchedocumenten zijn een service en dienen ter informatie. De branchedocumenten hebben geen formele status en er kunnen geen rechten aan ontleend worden. De branchedocumenten worden continu verbeterd. Het zijn in die zin "levende" documenten.

Contourennota

Het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) hecht vanzelfsprekend aan zorgvuldige procedures. De totstandkoming van de branchedocumenten past in het streven, zoals verwoord in de [Contourennota aanpassing Mijnbouwwet](#) die naar de Tweede Kamer is gestuurd. Belangrijke elementen uit de contourennota zijn:

- Participatie krijgt een rol bij het vergunningentraject voor concrete projecten. Bestuurders en bewoners worden in een vroeg stadium betrokken. De (proces) stappen moeten voor hen helder zijn.
- Nieuwe activiteiten kunnen alleen uitgevoerd worden nadat voorafgaand aan de start van het project door de initiatiefnemer afspraken zijn gemaakt met de omgeving over de realisatie, exploitatie en het opruimen na het beëindigen van het project.
- Het zorgvuldig beoordelen van risico's moet op een begrijpelijke en transparante manier worden gedeeld. Aan de veiligheidsnormen moet worden voldaan.
- Gebruik maken van de mogelijkheden tot het stellen van financiële zekerheid en duidelijke regels stellen over nazorg.

Daarnaast wordt in de genoemde brief aangegeven welke activiteiten worden gestimuleerd en welke niet of op termijn niet meer zijn toegestaan. Bij de specifieke branchedocumenten die dit betreft, wordt dit benoemd.

Let op: wet- en regelgeving is dynamisch en kan veranderen. Omdat de basis van de branchedocumenten in de bijbehorende wet- en regelgeving ligt, worden de branchedocumenten bij eventuele wetswijzigingen zo spoedig mogelijk geactualiseerd.

2. INLEIDING BIJ DE VERVOLVERGUNNING AARDWARMTE

2.1. In geval van reguliere procedure

Type vergunning:

Vervolvergunning aardwarmte.

Korte beschrijving:

Een vervolvergunning aardwarmte geeft een aanvrager het alleenrecht aardwarmte te mogen winnen (artikel 1 sub ak Mbw). Of er gewonnen mag gaan worden (zowel gebied als volume) wordt bepaald op basis van een actualisering van de aangeleverde informatie bij de aanvraag startvergunning aardwarmte. In de vervolvergunning wordt de grootte van het winningsgebied vastgelegd en bepaald onder welke voorwaarden en voor hoe lang de houder aardwarmte mag winnen in dat toegewezen gebied. Alleen de houder van een startvergunning aardwarmte kan een vervolvergunning aardwarmte aanvragen (artikel 24ae Mbw).

Type (delf)stof:

Aardwarmte.

Locatie:

Land (het gebied kan ook deels gelegen zijn onder water).

Termijn vergunning:

In een vervolvergunning wordt bepaald voor welk tijdvak zij geldt (artikel 24ak Mbw). De duur wordt gekoppeld aan de periode waarin de aardwarmte volgens de bij de vergunningaanvraag verstrekte gegevens, dan wel overeenkomstig de vergunningvoorschriften als die van die gegevens afwijken, naar verwachting economisch kan worden gewonnen. De duur van de vervolvergunning kan op verzoek van de vergunninghouder worden verlengd, indien de winning vanuit economisch oogpunt langer mogelijk blijkt te zijn.

Vorbereidingsprocedure:

Regulier (titel 4.1 Algemene wet bestuursrecht) (met een beslistermijn van 12 weken, zie onder het kopje 'Doorlooptijd'), tenzij de resultaten die zijn verzameld gedurende de termijn van de startvergunning aanleiding geven voor het volgen van de uitgebreide procedure.

Participatie:

Participatie speelt vanaf het begin van het initiatief een grote rol in het vergroten van de maatschappelijke betrokkenheid en het draagvlak voor de mijnbouw. Het is belangrijk dat een mijnbouwbedrijf de overheden en omwonenden voldoende betreft bij de vergunningverlening, met de omgeving in gesprek gaat en er voor zorgt dat dat de (proces)stappen in het vergunningverleningsproces voor de omgeving helder zijn.

Adviseurs:

Adviseurs geven advies vanuit eigen taken en deskundigheid. Op hoofdlijnen betreft het de volgende adviesthema's:

- TNO-AGE adviseert over de geologische onderbouwing van de aanvraag.
- Tcbb adviseert over bodemdaling /-stijging.
- RVO adviseert over de financiële capaciteiten van de aanvrager.
- SodM over de veiligheid en de milieuaspecten van de aanvraag. SodM is tevens de toezichthouder.
- De Mijraad geeft een overkoepelend advies op basis van eerder uitgebrachte adviezen.

Aan mede-overheden wordt alleen advies gevraagd wanneer er op grond van de boring of de eerste periode van winning meer of zwaardere nadelige effecten kunnen optreden dan eerder aangenomen bij de startvergunning (bijvoorbeeld als er meer bodembeweging wordt verwacht dan eerder – bij de startvergunning – was voorzien). In dat geval is de u.o.v. van toepassing (artikel 24ag en 24ah Mbw).

Doorlooptijd:

De staatssecretaris beslist binnen 12 weken na ontvangst van de aanvraag (artikel 24ai lid 1 Mbw). De termijn om een beslissing te nemen kan eenmalig met ten hoogste 4 weken verlengd worden (artikel 24ai lid 2 Mbw). Gedurende de vergunningenprocedure moeten vele procedurele stappen genomen worden. Omdat deze stappen vaak afhankelijk zijn van voorafgaande stappen, kunnen onvoorziene omstandigheden die tot een kleine vertraging leiden, een cumulatief vertragend effect hebben op de doorlooptijd. Als dit het geval is, meldt EZK dit bij de aanvrager.

Publicatie momenten:

Kennisgeving besluit in Staatscourant (artikel 3:44 Awb en artikel 24ai lid 5 Mbw).

Terinzagelegging:

Afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht wordt voor een aanvraag om een vervolvergunning aardwarmte niet gevolgd. Een aanvraag om een vervolvergunning aardwarmte doorloopt de reguliere procedure. Er is daarom geen sprake van terinzagelegging.

Retributie:

In de Mijnbouwregeling is de hoogte van de verschuldigde vergoeding voor het verlenen van een vervolvergunning opgenomen (artikel 12.2 lid 2 Mbr en bijlage 15a, onderdeel B, letter i en onderdeel C).

Relatie met andere besluiten:

- Alleen de houder van een startvergunning aardwarmte (zie afzonderlijke branchedocument) kan een vervolvergunning aardwarmte aanvragen. Wanneer de vervolvergunning aardwarmte vervalt, valt het gebied open zodat anderen een aanvraag voor toewijzing zoekgebied kunnen indienen.
- Voor het boren en winnen van aardwarmte is een omgevingsvergunning voor het aanleggen en exploiteren van een mijnbouwwerk als bedoeld in art. 3.320 Bal (Besluit activiteiten leefomgeving) (vanaf 1 januari 2024, zie afzonderlijk branchedocument) benodigd. Het gaat daarbij om een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.1 lid 2 sub b Omgevingswet en art. 3.320/3.321 Bal.
- Instemming aanwijzing uitvoerder (zie afzonderlijk branchedocument): als een nieuwe uitvoerder aardwarmte wordt aangewezen, dient de aanvraag om een vervolvergunning aardwarmte vergezeld te gaan van een verzoek om instemming met deze nieuwe uitvoerder aardwarmte (artikel 24af lid 2 Mbw).
- In het schema op de volgende webpagina is een overzicht te vinden van de verhouding van de verschillende vergunningen ten opzichte van elkaar. De omgevingsvergunning voor het aanleggen en exploiteren van een mijnbouwwerk als bedoeld in art. 3.320 Bal (vanaf 1 januari 2024, zie afzonderlijk branchedocument), is samen met de startvergunning nodig om te mogen boren.
<https://www.expertisecentrumwarmte.nl/themas/marktordering+en+financiering/handreiking+geothermie/wettelijke+rol+gemeente/mijnbouwwet+en+jouw+rol+als+gemeente/default.aspx>

2.2. In geval van u.o.v. (afdeling 3.4 Awb)

Type vergunning:

Vervolvergunning aardwarmte.

Korte beschrijving:

Een vervolvergunning aardwarmte geeft een aanvrager het alleenrecht aardwarmte te mogen winnen (artikel 1 sub ak Mbw). Of er gewonnen mag gaan worden (zowel gebied als volume) wordt bepaald op basis van een actualisering van de aangeleverde informatie bij de aanvraag startvergunning aardwarmte. In de vervolvergunning wordt de grootte van het winningsgebied vastgelegd en bepaald onder welke voorwaarden en voor hoe lang de houder aardwarmte mag winnen in dat toegewezen gebied. Alleen de houder van een startvergunning aardwarmte kan een vervolvergunning aardwarmte aanvragen (artikel 24ae Mbw).

Type (delf)stof:

Aardwarmte.

Locatie:

Land (het gebied kan ook deels gelegen zijn onder water).

Termijn vergunning:

In een vervolvergunning wordt bepaald voor welk tijdvak zij geldt (artikel 24ak Mbw). De duur wordt gekoppeld aan de periode waarin de aardwarmte volgens de bij de vergunningaanvraag verstrekte gegevens, dan wel overeenkomstig de vergunningvoorschriften als die van die gegevens afwijken, naar verwachting economisch kan worden gewonnen. De duur van de vervolvergunning kan op verzoek van de vergunninghouder worden verlengd, indien de winning vanuit economisch oogpunt langer mogelijk blijkt te zijn.

Vorbereidingsprocedure:

De uitgebreide voorbereidingsprocedure (met een beslistermijn van 32 weken, zie onder het kopje 'Doorlooptijd') is van toepassing in de volgende gevallen:

- Indien de verlening van de vervolvergunning aardwarmte ten opzichte van de startvergunning aardwarmte leidt tot een significant: a. nadeliger gevolg voor het milieu als gevolg van de wijze van winning; b. nadeliger effect van de bodembeweging ten gevolge van de winning; c. groter risico voor omwonenden of grotere schade aan gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan (artikel 24ag Mbw).
- Indien ten opzichte van de startvergunning aardwarmte voorschriften of beperkingen moeten worden verbonden met betrekking tot het beperken van het gevolg, effect of risico als bedoeld in artikel 24ag lid 1 Mbw (artikel 29r Mbb).

Participatie:

Participatie speelt vanaf het begin van het initiatief een grote rol in het vergroten van de maatschappelijke betrokkenheid en het draagvlak voor de mijnbouw. Het is belangrijk dat een mijnbouwbedrijf de overheden en omwonenden voldoende betreft bij de vergunningverlening, met de omgeving in gesprek gaat en er voor zorgt dat dat de (proces)stappen in het vergunningverleningsproces voor de omgeving helder zijn.

Adviseurs:

Adviseurs geven advies vanuit eigen taken en deskundigheid. Op hoofdlijnen betreft het de volgende adviesthema's:

- TNO-AGE adviseert over de geologische onderbouwing van de aanvraag.
- Tcbb adviseert over bodemdaling /-stijging.
- RVO adviseert over de financiële capaciteiten van de aanvrager.
- SodM over de veiligheid en de milieuaspecten van de aanvraag. SodM is tevens de toezichthouder.
- Gedeputeerde staten van de provincie en het college van burgemeester en wethouders van de gemeente waarin het aangevraagde gebied ligt, adviseren met het oog op de planmatige ontwikkeling van aardwarmte in het gebied (artikel 24ah lid 1 Mbw).
- Gedeputeerde staten van de provincie en het dagelijks bestuur van het waterschap waarbinnen het aangevraagde gebied ligt, adviseren over mogelijke gevolgen voor de waterkwaliteit en waterkwantiteit (artikel 24ah lid 2 Mbw).
- De Mijnraad geeft een overkoepelend advies op basis van eerder uitgebrachte adviezen.

Doorlooptijd:

De staatssecretaris beslist binnen 32 weken na ontvangst van de aanvraag (artikel 24 ai lid 3 Mbw). De termijn om een beslissing te nemen kan eenmalig met ten hoogste 8 weken verlengd worden (artikel 24ai lid 4 Mbw). De wettelijke adviestermijn voor de andere betrokken overheden is acht weken (artikel 24ah Mbw). Gedurende de vergunningenprocedure moeten vele procedurele stappen genomen worden. Omdat deze stappen vaak afhankelijk zijn van voorafgaande stappen,

kunnen onvoorziene omstandigheden die tot een kleine vertraging leiden, een cumulatief vertragend effect hebben op de doorlooptijd. Als dit het geval is, meldt EZK dit bij de aanvrager.

Publicatie momenten:

- Kennisgeving ontwerpbesluit in Staatscourant (artikel 3:12 Awb).
- Kennisgeving definitief besluit in Staatscourant (artikel 3:44 Awb en artikel 24ai lid 5 Mbw).

Terinzagelegging:

- Het ontwerpbesluit met de daarop betrekking hebbende stukken (zoals de aanvraag en de uitgebrachte adviezen) (artikel 3:11 lid 1 Awb).
- Het definitieve besluit en de daarop betrekking hebbende stukken, zoals eventueel ingebrachte zienswijze(n) (artikel 3:44 Awb).

Retributie:

In de Mijnbouwregeling is de hoogte van de verschuldigde vergoeding voor het verlenen van een vervolvergunning opgenomen (artikel 12.2 lid 2 Mbr en bijlage 15a, onderdeel B, letter h en onderdeel C).

Relatie met andere besluiten:

- Alleen de houder van een startvergunning aardwarmte (zie afzonderlijke branchedocument) kan een vervolvergunning aardwarmte aanvragen. Wanneer de vervolvergunning aardwarmte vervalt, valt het gebied open zodat anderen een aanvraag voor toewijzing zoekgebied kunnen indienen.
- Voor het boren en winnen van aardwarmte is een omgevingsvergunning voor het aanleggen en exploiteren van een mijnbouwwerk als bedoeld in art. 3.320 Bal (Besluit activiteiten leefomgeving) (vanaf 1 januari 2024, zie afzonderlijk branchedocument) benodigd. Het gaat daarbij om een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.1 lid 2 sub b Omgevingswet en art. 3.320/3.321 Bal.
- Instemming aanwijzing uitvoerder (zie afzonderlijk branchedocument): als een nieuwe uitvoerder aardwarmte wordt aangewezen, dient de aanvraag om een vervolvergunning aardwarmte vergezeld te gaan van een verzoek om instemming met deze nieuwe uitvoerder aardwarmte (artikel 24af lid 2 Mbw).
- In het schema op de volgende webpagina is een overzicht te vinden van de verhouding van de verschillende vergunningen ten opzichte van elkaar. De omgevingsvergunning voor het aanleggen en exploiteren van een mijnbouwwerk als bedoeld in art. 3.320 Bal (vanaf 1 januari 2024, zie afzonderlijk branchedocument), is samen met de startvergunning nodig om te mogen boren.
<https://www.expertisecentrumwarmte.nl/themas/marktordering+en+financiering/handreiking+geothermie/wettelijke+rol+gemeente/mijnbouwwet+en+jouw+rol+als+gemeente/default.aspx>

3. VERKENNING VAN HET INITIATIEF (VOOROVERLEG)

3.1. Beschrijving

Voorafgaand aan een procedure is het uitgangspunt dat een verkenning van het initiatief plaatsvindt (vooroverleg) om er zorg voor te dragen dat de procedure zo snel en zorgvuldig als mogelijk wordt doorlopen. Door deze verkenning van het initiatief voorafgaand aan de indiening van de aanvraag met de aanvrager te houden, ontstaat er duidelijkheid over de aanpak en de procedure en wat daarvoor nodig is. De verkenning van het initiatief is een overleg tussen de aanvrager en EZK. Naar het oordeel van EZK worden in specifieke gevallen adviseurs uitgenodigd voor de verkenning. In eenvoudige, niet gevoelige procedures of bij grote ervaring van de aanvrager kan in overleg worden afgezien van de verkenning van het initiatief (dit is denkbaar bij een aanvraag om een vervolvergunning aardwarmte). In gevoelige dossiers kunnen meerdere overleggen nodig zijn. De verkenning van het initiatief is vormvrij en moet niet gezien worden als een beoordeling van een conceptaanvraag. Desgewenst kan de verkenning online plaatsvinden.

3.2. Onderwerpen

Doel is om duidelijkheid te krijgen over het initiatief en de te volgen procedure. Aan de orde komen een introductie van het initiatief, een eerste inventarisatie van de omgeving en mogelijke issues en de coördinatie met andere vergunningen. Daarbij komt zo nodig tevens aan de orde:

Aanvrager

- Introductie van het initiatief
- Scope van het initiatief en samenhang met andere vergunningaanvragen
- Welke contacten zijn er geweest met andere overheden?
- Welke contacten zijn er geweest met adviseurs?
- Welke intenties zijn er met betrekking tot participatie en communicatie?
- Hoe wordt het omgevingsmanagement ingevuld?

EZK

- Toelichting op het proces
- Toelichting op de rollen van de verschillende adviseurs
- Toelichting op indieningsvereisten, weigeringsgronden, onderwerpen die in de vergunning behandeld moeten worden en onderwerpen waarmee voorschriften of beperkingen aan de vergunning kunnen worden verbonden
- Deelt een grove tijdsplanning
- Communicatie tussen aanvrager en EZK

3.3. Procesbeschrijving

Handeling	Wie	Opmerking
Melding van het initiatief aan EZK	Aanvrager	Facultatief maar wordt sterk aanbevolen; vormvrij.
Aanwijzing van behandelaar	EZK	
Inventarisatie van de scope van de verkenning	EZK	Naar het oordeel van EZK worden in specifieke gevallen adviseurs uitgenodigd voor de verkenning.
Verkenning van het initiatief	Aanvrager, EZK	Vormvrij.
Schrijven van kort verslag	EZK	Samenvatting van eventuele actiepunten/gemaakte afspraken.

Let op:

Specifieke punten bij de verkenning van het initiatief bij de aanvraag om een vervolvergunning aardwarmte:

- Deze verkenning van het initiatief is concreter, gericht en toegespitster dan de verkenning van het initiatief bij een aanwijzing zoekgebied. Het is een verdiepende slag.

Het bouwt voort op de toewijzing zoekgebied en de startvergunning. In beginsel met dezelfde aanvrager. De eisen aan in te dienen informatie kunnen kort worden doorgenomen. Data en resultaten uit de toewijzing zoekgebied en startvergunning worden besproken. Gerichtte vragen kunnen worden beantwoord.

- Als een nieuwe uitvoerder aardwarmte wordt aangewezen, dient de aanvraag om een vervolgvergunning aardwarmte vergezeld te gaan van een verzoek om instemming met deze nieuwe uitvoerder aardwarmte. De eventuele instemming met een nieuwe uitvoerder aardwarmte wordt bij de verkenning van het initiatief ook besproken. Het is wenselijk dat de voorgenomen/voorzienere uitvoerder bij dit overleg aanwezig is.

4. INDIENING AANVRAAG

4.1. Procesbeschrijving

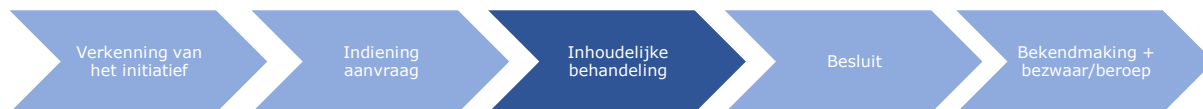
Lijst van processtappen die bij het indienen van de aanvraag doorlopen moeten.

Handeling	Wie	Opmerking
Indiening aanvraag	Aanvrager	Digitaal, adres: mijnbouwvergunningen@minezk.nl De aanvraag kan worden ingediend conform het format waarnaar verwezen wordt in bijlage 1 bij dit branchedocument. Let op: Als de aanvraag en bijbehorende gegevens en bescheiden in een vreemde taal worden aangeleverd, zal worden verzocht om een vertaling in het Nederlands (artikel 4:5 lid 2 Awb).
Ontvangstbevestiging aanvraag	EZK-front office	Registratie in Mabel (intern zaaksysteem), bevestiging van ontvangst.
Toetsing ontvankelijkheid en volledigheid	EZK	Toets op bevoegd gezag en op welke andere overheden zijn betrokken.
Eventueel verzoek aanvullende informatie	EZK	Let op: Indien aanvullende informatie ingediend moet worden heeft dit een opschortende werking.
INDICATIEVE DOORLOOPTIJD: 1 week		

4.2. In te dienen informatie

In bijlage 1 is een verwijzing naar een format opgenomen die bij de aanvraag gebruikt kan worden. Dit format bevat onder andere een tabel met in te dienen informatie, met verwijzing naar wetsartikelen. Daarnaast is bij verschillende onderdelen ook een nadere invulling van en toelichting bij de in te dienen informatie gegeven. **Dit is een belangrijk document!**

5. INHOUDELIJKE BEHANDELING

5.1. Procesbeschrijving

5.1.1. In geval van reguliere procedure

Lijst van processtappen die bij de inhoudelijke behandeling doorlopen moeten worden.

Handeling	Wie	Opmerking
Advisering door adviseurs	Adviseurs	Tegelijkertijd: SodM, TNO-AGE, RVO.
Eventueel verzoek om aanvullende informatie	EZK	Let op: Indien aanvullende informatie ingediend moet worden heeft dit een opschortende werking.
INDICATIEVE DOORLOOPTIJD: 8 weken		

5.1.2. In geval van u.o.v.

Lijst van processtappen die bij de inhoudelijke behandeling doorlopen moeten worden.

Handeling	Wie	Opmerking
Advisering door adviseurs	Adviseurs	Tegelijkertijd: SodM, TNO-AGE, RVO. Als n.a.v. het advies van TNO-AGE en SodM de u.o.v. moet worden gevolgd, worden GS, B&W, waterschap en Tcbb om advies gevraagd.
Eventueel verzoek om aanvullende informatie	EZK	Let op: Indien aanvullende informatie ingediend moet worden heeft dit een opschortende werking.
Advisering door Mijnraad	Mijnraad	Schrijven van leeswijzer (=belangrijkste conclusies van de ontvangen adviezen beschreven). De Mijnraad vergadert tien keer per jaar (geen vergadering in de zomermaanden). De leeswijzer moet 2 weken voor vergadering worden ingediend. Afhankelijk van vergaderschema kan deze stap langer duren. De Mijnraad ontvangt alle eerder uitgebrachte adviezen.
INDICATIEVE DOORLOOPTIJD: 16 weken		

5.2. Adviezen bij zowel reguliere procedure als u.o.v.

Om een aanvraag voor een vervolgvergunning aardwarmte goed te kunnen beoordelen, vraagt EZK, als het bevoegd gezag, advies aan de (wettelijke) adviseurs. De adviesthema's (en de adviesvragen) zijn gebaseerd op de wettelijke weigeringsgronden. De tabellen hieronder geven per adviesthema de aandachtspunten waarop een adviseur let in de beantwoording van de adviesvragen. Ieder advies wordt gegeven vanuit de eigen taak en deskundigheid van de adviseur.

• TNO-AGE

Adviesthema's	Beschrijving
Aansluiting invloedssfeer bij gebied en tijdvak	<ul style="list-style-type: none"> De begrenzing van het gebied waar de aanvrager voornemens is aardwarmte te winnen in relatie tot de verwachte winning van aardwarmte en het aangevraagde tijdvak.
Geologische onderbouwing van de aanvraag	<ul style="list-style-type: none"> Indien wijzigingen t.o.v. startvergunning: <ul style="list-style-type: none"> Advies over de onderbouwing van de kenmerken van het beoogde doelreservoir. De haalbaarheid van de in de aanvraag beschreven operationele instellingen tijdens de winning; Het behoud van de integriteit van de afsluitende lagen boven en onder het reservoirinterval, alsook de wijze waarop de integriteit van de afsluitende lagen tijdens de winning gemonitord wordt. De in de aanvraag beschreven mate van bodembeweging en maatregelen die zijn genomen om de bodembeweging te monitoren en te beperken. De overlap met de opsporing, winning en opslag van delfstoffen in het gebied.

• RVO

Adviesthema's	Beschrijving
Financiële mogelijkheden van aanvrager	<p>Indien wijzigingen t.o.v. startvergunning:</p> <ul style="list-style-type: none"> Advisering financiële omstandigheden aanvrager Advisering financieringsplan kosten winning Advisering financieringsplan kosten aansprakelijkheden Advisering financieringsplan kosten verwijdering Afspraken met uitvoerder over dragen kosten aansprakelijkheden

• SodM

Adviesthema's	Beschrijving
Verwachte risico's en veiligheid voor milieu	<p>Indien wijzigingen t.o.v. startvergunning:</p> <ul style="list-style-type: none"> De eventuele effecten op het reservoir van de in de aanvraag beschreven wijze van opsporing en winning. Integriteit afsluitende laag en de wijze waarop de integriteit geborgd is en gemonitord wordt; Het putontwerp en de wijze waarop de putintegriteit wordt geborgd en gemonitord tijdens de winning. De in de aanvraag beschreven bijvangst bij de winning. De in de aanvraag beschreven toepassing van mijnbouwhulpstoffen. De in de aanvraag beschreven mate van bodembeweging en maatregelen die zijn genomen om de bodembeweging te monitoren en te beperken.

- Tcbb

Adviesthema's	Beschrijving
Bodemdaling /-stijging	<ul style="list-style-type: none"> • De gevolgen van mijnbouwactiviteiten voor de bodembeweging, alsmede de daarmee verband houdende activiteiten en de (mitigerende) maatregelen ter voorkoming van schade door bodembeweging (actualisatie t.o.v. startvergunning aardwarmte).

5.3. Aanvullende adviezen in geval van u.o.v.

- Provincie (GS)

Adviesthema's	Beschrijving
Planmatige ontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> • De overlap met andere ondergrondse gebruiksmogelijkheden, waaronder grondwater met het oog op de winning van drinkwater en/of mogelijkheden tot het opslaan van stoffen.
Grondwaterkwaliteit en -kwantiteit	<ul style="list-style-type: none"> • De grondwaterkwaliteit en -kwantiteit binnen het beïnvloedingsgebied en de mogelijke invloed van de opsporing en winning van aardwarmte hierop.

- Gemeente (B&W)

Adviesthema's	Beschrijving
Planmatige ontwikkeling	<ul style="list-style-type: none"> • De overlap met andere ondergrondse gebruiksmogelijkheden, waaronder grondwater met het oog op de winning van drinkwater en/of mogelijkheden tot het opslaan van stoffen.

- Waterschap (dagelijks bestuur)

Adviesthema's	Beschrijving
Grond- en oppervlaktewaterkwaliteit en -kwantiteit	<ul style="list-style-type: none"> • De grondwaterkwaliteit en -kwantiteit binnen het beïnvloedingsgebied en de mogelijke invloed van de opsporing en winning van aardwarmte hierop.

- Mijnraad

Adviesthema's	Aandachtspunten
Afweging van adviezen	Mijnraad geeft een overkoepelend advies op basis van de door EZK ontvangen adviezen en de expertise en ervaring van de Mijnraadleden.

5.4. Beoordelingskader

EZK als bevoegd gezag beoordeelt de aanvraag om een vervolgvergunning aardwarmte aan de hand van de wettelijke weigeringsgronden (artikel 24aj Mbw). Hieronder staan een aantal richtinggevende vragen die helpen bij invulling van het beoordelingskader. Beperkingen en voorschriften kunnen in de vervolgvergunning aardwarmte worden opgenomen als deze gerechtvaardigd zijn op grond van artikel 24al Mbw.

Bron	Onderwerp	Richtinggevende vragen	Adviseur
art. 24aj, lid 1, sub a, Mbw / art. 29s, lid 1, sub a Mbb	Onaanvaardbare risico's	Brengt de in de aanvraag beschreven winning onaanvaardbare risico's met zich voor de veiligheid van omwonenden of kan de winning onaanvaardbare schade veroorzaken	SodM, Tcbb, (TNO-AGE)

Bron	Onderwerp	Richtinggevende vragen	Adviseur
		aan gebouwen of infrastructurele werken of de functionaliteit daarvan? In hoeverre wordt voldaan aan de norm voor het lokaal persoonlijk risico van maximaal 1 op de 100.000 per jaar dat een individu mag lopen in of nabij de verschillende bouwwerken waar dat individu verblijft, als gevolg van bodemtrilling door de winning van aardwarmte? Zijn de risico's voldoende beheersbaar, wat is de wijze van monitoring van effecten en welke maatregelen worden genomen?	
art. 24aj, lid 2, sub a Mbw	Eventuele nadelige gevolgen milieu	Wordt de in de aanvraag aangeduide wijze van winning geschikt geacht met het oog op de nadelige gevolgen voor het milieu? Op welke manier en in welke mate draagt de in de aanvraag omschreven toepassing van mijnbouwhulpstoffen bij aan een veilige winning van aardwarmte?	SodM
art. 24aj, lid 2, sub b Mbw	Invloedssfeer	Sluit de invloedssfeer aan bij de door de aanvrager aangegeven aardlaag en de begrenzing ervan?	TNO-AGE
art. 29t, lid 1, sub a Mbb	Putintegriteit	Bevat de put een dubbele barrière ter hoogte van de zoet en brak waterlagen? Zo nee, is aangetoond dat een alternatief ontwerp de putintegriteit ten minste even goed borgt als een dubbele barrière? Beschikt de aanvrager over een beheerssysteem en beheersplan voor de putintegriteit waarmee deze kan worden gemonitord? Is de integriteit van de afsluitende aardlagen voldoende geborgd en hoe wordt deze gemonitord?	SodM
art. 29t, lid 1, sub b Mbb	Putintegriteit	Beschikt de aanvrager over een operationeel beheerssysteem en beheersplan voor de putintegriteit?	SodM
art. 29t, lid 1, sub c Mbb	Eventuele nadelige gevolgen milieu	Is de integriteit van de afsluitende aardlagen voldoende geborgd?	SodM, TNO-AGE
art. 24aj, lid 1, sub b Mbw	Financiële zekerheid	Kan financiële zekerheid, anders dan bedoeld in de artikelen 46 en 47, worden gesteld ter dekking van de schade door verontreiniging van grondwater of bodem in verband met de winning van aardwarmte indien de in de aanvraag aangegeven aardlagen zich geheel of gedeeltelijk bevinden onder een gebied dat is aangewezen voor de winning van drinkwater uit grondwater?	RVO
art. 24aj, lid 2, sub c Mbw / art. 29s, lid 1, sub b	Financiële mogelijkheden en kosten aansprakelijkheid	Wat zijn de financiële mogelijkheden van de aanvrager om alle kosten in verband met de winning en de hierbij behorende aansprakelijkheden, anders dan bedoeld in bovenstaand onderwerp te dragen? Wat zijn de financiële omstandigheden van de aanvrager? Wat zijn de afspraken tussen de aanvrager en de uitvoerder aardwarmte over het dragen van de kosten van de bij de winning behorende aansprakelijkheden, indien deze zijn gemaakt?	RVO

Bron	Onderwerp	Richtinggevende vragen	Adviseur
		Wat is de wijze waarop de aanvrager voornemens is de kosten in verband met de winning van aardwarmte en de daarbij behorende aansprakelijkheden te dragen?	
art. 24aj, lid 2, sub d Mbw / art. 29s, lid 1, sub b	Financiering kosten abandonneren	Wat zijn de financiële mogelijkheden van de aanvrager om de kosten in verband met het geheel of gedeeltelijk buiten gebruik stellen van een boorgat tijdens de looptijd van of na afloop van de vervolvergunning te dragen? Wat is de wijze waarop de aanvrager voornemens is de kosten in verband met het geheel of gedeeltelijk buiten gebruik stellen van een boorgat tijdens of na afloop van de looptijd van de vervolvergunning te dragen?	RVO

6. BESLUIT NAAR AANLEIDING VAN DE AANVRAAG

Het besluit op de aanvraag wordt genomen op basis van de wettelijke toetsingsvereisten (het formele toetsingskader), de gepubliceerde beleidskaders, de geleverde feitelijke informatie en een weging van de geleverde adviezen.

6.1. Procesbeschrijving in geval van reguliere procedure

Lijst van processtappen die bij het nemen van het besluit doorlopen moeten worden.

Processtap	Wie	Opmerking
Collegiale afstemming voorschriften met adviseurs en handhaafbaarheid van de voorschriften met toezicht	Adviseurs en toezichthouder	Indien nodig. Zijn de opgenomen voorschriften conform de intenties van de adviseurs? Zijn de voorschriften handhaafbaar voor de toezichthouder (SodM)?
Opstellen besluit	EZK	Integrale afweging van alle adviezen. Duur is inclusief tegenlezen, zo nodig controle door WJZ. Bij gevoelig dossier afstemming met bewindspersoon. Wanneer wordt afgeweken van een krachtens wettelijk voorschrift uitgebracht advies, wordt dit gemotiveerd in het besluit (artikel 3:50 Awb).
Administratieve afronding besluit	EZK front office	Ondertekening
INDICATIEVE DOORLOOPTIJD: 3 weken		

6.2. Procesbeschrijving in geval van u.o.v.

Lijst van processtappen die bij het nemen van het besluit doorlopen moeten worden.

Processtap	Wie	Opmerking
Vorbereiding van het ter inzageleggen (TIL) van het ontwerp besluit (OB)	EZK	
Collegiale afstemming voorschriften met adviseurs en handhaafbaarheid van de voorschriften met toezicht	Adviseurs en toezichthouder	Indien nodig. Zijn de opgenomen voorschriften conform de intenties van de adviseurs? Zijn de voorschriften handhaafbaar voor de toezichthouder (SodM)?
Publicatie kennisgeving OB en TIL in Staatscourant en huis-aan-huisbladen		
OB en adviezen op mijnbouwvergunningen.nl zetten	EZK	
TIL		Art 3:16 lid 1 Awb.
Behandelen zienswijzen		
Zienswijzenbundel maken	EZK	Het sorteren, bundelen en anonimiseren van zienswijzen.

Behandeling zienswijzen	EZK, Aanvrager, adviseurs	Beantwoording van zienswijzen uitzetten bij de juiste personen.
Antwoorden sturen aan belanghebbenden	EZK	
Afweging zienswijzen en adviezen	EZK	
Opstellen van definitief besluit	EZK	<p>Integrale afweging van alle adviezen. Duur is inclusief tegenlezen, controle door WJZ. Bij gevoelige dossiers afstemming met de bewindspersoon. I&W wordt geïnformeerd bij afwijking op het advies van de provincie (artikel 24ah lid 3 Mbw). Dit informeren vindt plaats in het periodiek overleg dat op ambtelijk niveau tussen EZK en I&W plaatsvindt over de uitvoering van het geothermiebeleid. Wanneer wordt afgeweken van een krachtens wettelijk voorschrift uitgebracht advies, wordt dit gemotiveerd in het besluit (art. 3:50 Awb).</p>
Administratieve afronding DB	EZK front office	Ondertekening
INDICATIEVE DOORLOOPTIJD:		
15 weken		

7. BEKENDMAKING BESLUIT EN MOGELIJKHEID TOT BEZWAAR EN/OF BEROEP

7.1. Procesbeschrijving in geval van reguliere procedure

Lijst van processtappen die bij de bekendmaking van het besluit doorlopen moeten worden.

Handeling	Wie	Opmerking
Administratieve afronding besluit		
Verzenden besluit naar aanvrager		Het besluit dient binnen 16 weken (12+4) na ontvangst van de aanvraag om een vervolgvergunning aardwarmte genomen te worden (artikel 24ai Mbw).
Publicatie besluit in Staatscourant	EZK front office	Start bezwaartermijn (6 weken).
Mededeling besluit aan adviseurs en belanghebbenden		De mededeling van het besluit aan de adviseurs is tevens de mededeling als bedoeld in artikel 3:43 lid 1 Awb in het geval van het advies wordt afgeweken.
Besluit op mijnbouwvergunningen.nl zetten		

Tegen het besluit is bezwaar mogelijk (waarna beroep en hoger beroep kunnen volgen).

7.2. Procesbeschrijving in geval van u.o.v.

Lijst van processtappen die bij de bekendmaking van het besluit doorlopen moeten worden.

Handeling	Wie	Opmerking
Administratieve afronding definitief besluit (DB)		
Verzenden definitief besluit naar aanvrager		Besluit is definitief. Het besluit dient binnen 40 weken (32+8) na ontvangst van de aanvraag om een vervolgvergunning aardwarmte genomen te worden (artikel 24ai Mbw).
Publicatie beschikking DB in Staatscourant	EZK front office	Publicatie in Staatscourant minimaal 1 dag voor start TIL. Start beroepstermijn (zes weken).
Mededeling DB aan adviseurs, zienswijze-indieners en belanghebbenden		De mededeling van het DB aan de adviseurs is tevens de mededeling als bedoeld in artikel 3:43 lid 1 Awb in het geval van het advies wordt afgeweken.
DB op mijnbouwvergunningen.nl zetten		

Tegen het besluit is beroep mogelijk (waarna hoger beroep kan volgen).

Naar aanleiding van het 'Varkens in nood'-arrest (Hof van Justitie van de Europese Unie, 14 januari 2021) geldt er een **tijdelijke** versoepeling van de **ontvankelijkheidstoets** bij de bestuursrechter (art. 6:13 Awb) in

afwachting van een wijziging van de Algemene wet bestuursrecht (wetswijziging die aangeeft voor welke besluiten het vereiste van een ingediende zienswijze o.g.v. art. 6:13 Awb niet geldt).

Deze versoepeling houdt in dat in **alle** besluiten op grond van o.a. de Mijnbouwwet (waarbij op de voorbereiding van dat besluit de **u.o.v. uit afdeling 3.4 Awb** van toepassing is):

1. **Belanghebbenden** die **géén** zienswijze hebben ingediend toch ontvankelijk zijn bij de bestuursrechter (ECLI:NL:RVS:2021:786, r.o. 4.8 t/m 4.10).
2. **Niet-belanghebbenden** die **wél** een zienswijze hebben ingediend of dit met een goede reden **niet** hebben gedaan, ook ontvankelijk zijn bij de bestuursrechter (ECLI:NL:RVS:2021:953, r.o. 4.6 en 4.7).

Deze versoepeling is een uitbreiding van de oude regel dat alleen belanghebbenden die een zienswijze hebben ingediend (of dat met een goede reden niet hebben gedaan) ontvankelijk zijn in hun beroep (op grond van de tekst van het huidige art. 6:13 Awb).

BIJLAGEN

Bijlage 1 – Format aanvraag vervolgvergunning

Zie de website van NLOG voor het format.

Bijlage 2 – Nadere invulling bij het begrip winning in de geothermie

In de context van de wijziging van de Mijnbouwwet is voor een preciezere duiding en afbakening van het gebied waarop de vergunningsaanvraag betrekking heeft, het woord "reservoirinterval" belangrijk. Ter onderbouwing hiervan heeft TNO-AGE de volgende argumentatielijn uitgewerkt. Langs deze lijn moet in de vergunningaanvraag inzicht worden verschaft. Dit moet worden meegenomen bij de informatie die wordt geleverd bij de indiening. Dit bepaalt mede de beoordeling door TNO-AGE van de geologische onderbouwing van de aanvraag.

Over de term "reservoirinterval"

Het reservoirinterval wordt gevormd door de lagen waaruit geproduceerd gaat worden, inclusief mogelijke tussenliggende niet-productieve (en dus mogelijk afsluitende) lagen. De afsluitende caprock (deklaag) boven het productieve interval valt niet binnen het reservoirinterval, maar dat betekent niet dat boven- of tussenliggende afsluitende lagen niet in een vergunning kunnen worden opgenomen. Er moet onderscheid worden gemaakt tussen de term "reservoirinterval" en het "te vergunnen stratigrafische interval". Het reservoirinterval van een geothermiesysteem dient in ieder geval binnen het te vergunnen stratigrafische interval te liggen, maar is niet noodzakelijkerwijs hetzelfde. Het stratigrafische interval dat wordt vergund heeft marktordening als doel, dus o.a. om het mogelijk te maken dat meerdere geothermiesystemen boven elkaar gerealiseerd kunnen worden, mits er in verticale zin geen interferentie in druk en temperatuur plaatsvindt. In het verleden zijn, als een soort buffer voor toekomstige boven- of onderliggende systemen, regelmatig de afsluitende lagen boven en onder het reservoir in het vergunde bereik opgenomen.

In een aanvraag startvergunning wordt door de aanvrager gedefinieerd welke lagen het reservoirinterval vormen. Door de term "reservoirinterval" te gebruiken wordt er ruimte geboden voor projecten die met één geothermisch systeem beogen te produceren/injecteren uit meer dan één Laagpakket of Formatie, of zelfs een Subgroep. Het maakt niet uit als er binnen dit interval afsluitende lagen aanwezig zijn omdat daaruit toch niet geproduceerd en geïnjecteerd wordt, dat is de definitie van een afsluitende laag. Een tussenliggende afsluitende laag hoeft geen risico te vormen. Dit dient door de aanvrager aangetoond te worden. Daarnaast dienen de voorgenomen operationele instellingen in de aanvraag startvergunning zodanig te zijn dat de integriteit van de afsluitende deklaag gewaarborgd blijft. Bij de beoordeling van de aanvraag startvergunning wordt deze instellingen beoordeeld en beschrijft TNO-AGE het in het advies indien de kans te groot wordt geacht dat die connectie er niet is of dat de afsluitende lagen niet integer blijven. Bij de aanvraag van de vervolvergunning zal een operator moeten aantonen, op basis van data die is verzameld tijdens de looptijd van de startvergunning, dat er een connectie is tussen de productie- en injectieput via alle reservoirlagen in het te vergunnen interval en dat de afsluitende lagen integer blijven.

Bijlage 3 Afkortingenlijst

Lijst van in dit document gebruikte afkortingen.

Afkorting	Betekenis
Awb	Algemene wet bestuursrecht
B&W	Burgemeester en wethouders
DB	Definitief besluit
GS	Gedeputeerde staten
Mbw	Mijnbouwwet
Mbb	Mijnbouwbesluit
Mbr	Mijnbouwregeling
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
SodM	Staatstoezicht op de Mijnen
Tcbb	Technische commissie bodembeweging
TNO-AGE	TNO Adviesgroep Economische Zaken